

PAULA REGO’NUN RESİMLERİNDE KADIN VE KÖPEK: METAFOR ve METAMORFOZ

WOMAN AND DOG IN PAULA REGO'S PAINTINGS: METAPHOR AND METAMORPHOSIS

Derleme

Makbule Gizem Enuysal, Grafik Tasarım Bölümü, Beykent Üniversitesi

gizemenuysal@beykent.edu.tr, ORCID Numarası: 0000-0002-9028-489X

Öz

Bu çalışma, Paula Rego’nun, 1986-87 yıllarına ait ‘Kız ve Köpek’ ve 1994 yılına ait ‘Köpek Kadınlar’ isimli resim serilerinde, eşi Victor Willing’in MS hastalığı ve kaybı ile bağlantılı duygularını metaforik ve metamorfik bir dille ifade ettiği resimlerini incelemektedir. Resimlerinde hikaye anlatmasıyla dikkat çeken, günümüz figüratif resim sanatının en önemli temsilcileri arasında sayılan Paula Rego’nun eserlerinin anlaşılabilmesi için kilit öneme sahip unsurlar arasında metafor ve metamorfoz yer alır. Çalışma, sanatçının resimlerinde metafora ve metamorfoza nasıl, hangi nedenlerle yer verdiğini açıklamayı amaçlamaktadır. Adı geçen seriler içerisinde köpek imgesinin ve metamorfoza uğrayarak köpeğe özgü özellikler sergileyen kadın figürlerinin bulunduğu tipik resimler üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte ressamın metaforik anlatımını ve metamorfik öğelerini içeren belli başlı serilerine de değinilmektedir. Çalışma, Rego’nun kişisel ve çocukça ya da eleştirel ve bir yetişkin gözüyle aktardığı resimlerinin anlam sınırının psikolojik, toplumsal ve tarihi konulara kadar genişletilebileceğini; bu sınırlar içinde metaforun anlatımı yönlendirici ve metamorfozun, sanatçı için eleştirel ve tamamlayıcı görsel bir dil; metamorfik figürler için bir tür baş etme biçimi olarak kullanılmış olduğunu göstermektedir. İncelemede Rego hakkında yazılan kitap ve makalelerin yanı sıra ressamın röportajlarından çıkarılan verilere yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Paula Rego, Metafor, Metamorfoz, Köpek, Kadın

Abstract

This study examines Paula Rego's paintings in the series "Girl and Dog" dated 1986-87 and "Dog Women" dated 1994, in which the artist expresses her feelings related to her husband Victor Willing's MS disease and his loss in metaphorical and metamorphic terms. Metaphor and metamorphosis are among the key elements in understanding the works of Paula Rego, who draws attention with her storytelling in her paintings and is considered one of the most important representatives of figurative painting art today. This work aims to explain how and why she includes metaphor and metamorphosis in her paintings. Within the mentioned series typical paintings in which the image of the dog and the metamorphosis of female figures that exhibit dog-specific characteristics are emphasized. However, her main series including her metaphorical expression and metamorphic elements are also mentioned. The study shows that the limits of the meaning of Rego's paintings, which are personal and childish or

conveyed through a critical and mutual perspective, can be extended to psychological, social, and historical issues, and that within these limits, the narration of the metaphor was directive and metamorphosis was used as an escape route for metamorphic figures, a critical and complementary language for the artist. The review includes personal data extracted from the painter's interviews, as well as books and articles written about Rego.

Keywords: Paula Rego, Metaphor, Metamorphosis, Dog, Woman.

Genişletilmiş Öz

Paula Rego altmış yılı aşan resim serüveninde insan özellikle de kadın figürlerinin, hayvan figürlerinin ve insan hayvan arası acayip mahlukların başrolde olduğu, özünde hikaye anlatan, büyük boyutlu çok geniş bir resim birikimi ortaya koymuş, üretmeye de devam etmektedir. On altı yaşına kadar Portekiz’de büyüyen sanatçı, resim eğitimi görmek için İngiltere’ye gitmiştir. Rego’nun çocukluğu ve ergenliği psikolojik ve toplumsal nedenlerle sancılı geçmiş ve bu süreç onun sanatçı duyarlılığını önemli ölçüde şekillendirmiştir. Sanatçı eleştirmenler tarafından ‘karanlık’ olarak nitelendirilen, toplumsal ve feminist bir bakış açısıyla eleştirel, otobiyografik açıdan psikanalitik, hikaye açısından gerçeküstü resimler yapmaktadır. Ressamın şimdiki, gelecek ve geçmiş zamana yayılan duyguları, düşünceleri ve hayalleri ile imge dünyasını besleyen gerçekçi ve gerçeküstü kaynaklar arasındaki çapraz hareketi, resimlerinin iç içe geçmiş anlamlar ile örülü kurgusunu oluşturur. Metaforik anlatım ve metamorfik öğeler bu anlamda ressamın kimliğiyle örtüşmektedir. Özellikle yerel hikaye ve masallardan beslendiği ve kişisel konularını ele aldığı resimlerinde Rego, metafor ve metamorfoza sıklıkla yer vermektedir.

Çalışmanın birinci bölümü ressamın yukarıda sözü edilen yaşam öyküsüne ve resimlerinin üslupsal özelliklerine ayrılmıştır. Bu çalışma, Rego’nun öz yaşam öyküsünde önemli bir yere sahip olan bir olguyu ele aldığı iki resim serisindeki metaforik anlatımı ve metamorfik öğeleri incelemektedir. Aynı zamanda sanatçının ifade dilinin parçaları olan metafor ve metamorfozu, nedenleri ve nasılları ile açıklamayı amaçlamaktadır. 1986-87 yıllarına ait ‘Kız ve Köpek’ ve 1994 yılına ait ‘Köpek Kadınlar’ isimli resim serileri, sanatçının eşi Victor Willing ile ilişkisini esas alan, farklı üslup ve tekniklerdeki iki resim serisidir. Bu iki resim serisi ortak olarak Paula Rego’nun eşine beslediği duyguları bir köpeğin sahibine beslediği duygularla örtüştürmektedir.

Çalışmanın ‘Kız ve Köpek’ serisine ayrılan ikinci bölümünde serideki resimlerin üslubu, tekniği ve sahneleri ile ilgili genel bilgi verilmesinin ardından resimlerdeki metaforik kurgu açıklanmaktadır. Bu seride genel olarak ergen yaşlardaki kızlar Paula Rego’nun kendisi veya Victor Willing’in hemşiresi Lila Nunes’in yerine geçmektedir. Köpek imgesi ise Victor Willing’in yerine kullanılmaktadır. Bu bağlamda seri için tipik olarak değerlendirilen, kız çocuğu ve köpek imgesinin bir arada bulunduğu ‘Kız ve Köpek’, ‘İki Kız ve Bir Köpek’ ve ‘Tuzak’ adlı resim örneklerinin incelenmesinden sonra resimlerdeki metaforik anlatımın ardındaki dar ve geniş anlam çerçevesinin açıklanmasına çalışılmıştır. Bu bölümde Paula Rego’nun metaforu anlatılması güç olan konuları bir sanatçı duyarlılığı ile süzmenin ve resimlerinde çok katmanlı bir anlam yapısı kurabilmenin aracı olarak kullandığı sonucuna varılmıştır. Son olarak Rego’nun hayvan imgesine yer verdiği metaforik anlatımlı ve kronolojik olarak ‘Kız ve Köpek’ serisinden önce gelen resim serileri hakkında genel bir bilgiye yer verilmiş ve okuyucuyu üçüncü bölümde genişçe incelenecek olan, sanatçının metamorfoz anlayışına hazırlayan kısa bilgi aktarılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ressamın ‘Köpek Kadınlar’ serisi ele alınmaktadır. Bu bölümde öncelikle serideki resimlerin üslubu, tekniği ve sahneleri ile ilgili genel bilgi verilmektedir. Ardından metamorfoz kavramı ve resimlerdeki metamorfik öğeler olan köpek kadınlar açıklanmaktadır. Rego’nun ‘Kafka’dan Sonra Dönüşüm’ adlı resminin incelenmesinin ardından sanatçının metamorfoz anlayışının mekan kurgusu ile desteklenen, ölçülü ve figür temelli bir yapıya sahip olduğu ifade edilmektedir. Aynı zamanda metamorfozun söz konusu seride eleştirel bir söylemin aracı, kadın figürleri için bir tür baş etme yolu ve tamamlayıcı görsel bir dil olarak kullanıldığı açıklanmaktadır. Üçüncü bölüm Rego’nun metamorfoz öğeleri içeren ve kronolojik olarak ‘Köpek Kadınlar’ serisinden önce gelen resim serileri hakkında genel bilgiye yer verilerek sonlanmaktadır.

Çalışmanın dördüncü ve son bölümü psikoloji biliminin de katkılarıyla Rego'nun resimlerinin yeniden değerlendirilmesi önerisiyle başlamaktadır. Ardından her iki seride ortak olarak ressamın eşine olan duygularının bir köpeğin sahibine beslediği duygular ile özdeşleştirerek ele aldığı hatırlatılmaktadır. Bu bölümde 'Kız ve Köpek' serisinin metaforik kurgusunun önemli ipuçları belirtilmektedir. Sanatçı için metaforun ifade edilmesi güç olan konuları sanatsal bir ifadeye dönüştürebilmesinin ve de resimlerinin çok katmanlı anlam yapısını kurabilmenin bir aracı olduğunun altı çizilmektedir. Ardından 'Kız ve Köpek' serisinin ressamın öz yaşam öyküsü açısından dar, toplumsal ve eleştirel açıdan geniş anlamlarına yer verilmektedir ve Rego'nun metaforik anlatımı tercih etme nedenlerine değinilmektedir. Bu bölümde sanatçının 'Köpek Kadınlar' serisinde metamorfik kurgusunun önemli ipuçlarının altı çizilmektedir ve Rego'ya özgü, mekan tanımını da içine alan ölçülü ve figüratif metamorfoz anlayışı ifade edilmektedir. Metamorfozun serideki metamorfik figürler için bir baş etme biçimi, ressam için ise eleştirel bir dil ve görsel bir tamamlayıcı olduğu belirtilmektedir. Çalışmada John McEwen'in Paula Rego adlı kitabından, Maria Manuel Lisboa'nın Essays on Paula Rego: Smile When You Think about Hell adlı makale derlemesinden, Vera Fonseca'nın Paula Rego, A Prospective Retrospective: Bodies, Visuality, Becoming adlı tezinden ve Ana Gabriel Mercado'nun Paula Rego's Sabotage of Tradition: 'Visions' of Femininity adlı makalesinden yararlanılmıştır.

Extended Abstract

In her painting adventure of more than sixty years, Paula Rego has revealed and continued to produce a large-scale painting accumulation, which is essentially storytelling, in which human beings, especially female figures, animal figures, and strange creatures between human and animal are the leading roles. The artist, who grew up in Portugal until the age of sixteen, went to England to study painting. Rego's childhood and adolescence were painful for psychological and social reasons, and this process significantly shaped her artistic sensitivity. The artist paints critical in a social and feminist perspective, psychoanalytic from an autobiographical perspective, and surrealistic in terms of story, described by critics as "dark". The cross-movement between the feelings, thoughts, and dreams of the painter that spread to the present, future and past times and the real and surreal sources that feed the world of images constitute the fiction of her paintings intertwined with meanings. Rego frequently uses metaphors and metamorphosis in her paintings, which feeds on local stories and tales and deals with personal subjects.

The first part of the study is devoted to the life story of the painter mentioned above and the stylistic features of her paintings. This study examines the metaphorical expression in two series of paintings that Rego made in different periods and mainly deals with a phenomenon that had an important place in her own life story and it also aims to explain the metaphors and metamorphosis, which are parts of the metamorphic artist's painting language, with its reasons. The painting series 'Girl and Dog' dated 1986-87 and 'Dog Women' dated 1994 are two painting series in different styles and techniques based on the relationship of the artist with her husband Victor Willing. These two series of pictures jointly overlap Paula Rego's relationship with her husband with a dog's relationship with its owner.

In the second part of the study devoted to the 'Girl and Dog' series, after giving general information about the style, technique and scenes of the pictures in the series, the metaphorical fiction in the pictures was explained. In this series, generally adolescent girls replaced Paula Rego herself or Victor Willing's nurse Lila Nunes, while the image of the dog was used for Victor Willing. In this context, after examining the typical paintings in which the image of a girl and a dog, the narrow and wide meaning framework behind the metaphorical expression was tried to be clarified. In this section, it was concluded that Paula Rego filtered the subjects that are difficult to explain with an artist's sensibility and used metaphor as a tool to establish a multi-layered meaning structure in her paintings. Finally, general information was given about the painting series that preceded the 'Girl and Dog' series in which Rego included the animal image in a metaphoric sense, and brief information was given, to prepare the reader for the artist's understanding of metamorphosis, which will be examined extensively in the third part.

In the third part of the study, the painter's "Dog Women" series was handled. In this section, general information was given about the style, technique and scenes of the paintings in the series. Then, the concept of metamorphosis and canine women who were metamorphic elements in pictures were explained. After the introduction of Rego's sober and figure-based metamorphosis understanding with her painting named 'Transformation after Kafka', the artist's metamorphosis which was a kind of coping method for the metamorphic figures of the series, and critical and complementary as visual for the painter were described. The third part ended with general information about Rego's painting series that contained metamorphosis elements and preceded the "Dog Women" series chronologically.

The fourth and last part of the study starts with the suggestion of re-evaluating Rego's paintings with the contribution of psychological science. Then, it is reminded that in common in both series, the painter deals with the feelings of her husband by identifying with the feelings a dog has for its owner. In this section, important clues of the metaphorical fiction of the 'Girl and Dog' series are indicated. It is underlined that for the artist, metaphor is a means of transforming subjects that are difficult to express into an artistic expression and establishing the multi-layered meaning structure of her paintings. Then, the 'Girl and Dog' series has personal, social and critical meanings in terms of the artist's own life story, and the reasons for Rego's preference for metaphorical expression are mentioned. Later in this section, the important clues of the artist's metamorphic fiction in the 'Dog Women' series are underlined and the understanding of sober and figurative metamorphosis specific to Rego, which includes the definition of space, is expressed. It is stated that metamorphosis is a coping style for the metamorphic figures in the series, a critical language and a visual complement for the painter. In the study, from John McEwen's book Paula Rego, Maria Manuel Lisboa's Essays on Paula Rego: Smile When You Think about Hell article compilation, Vera Fonseca's thesis Paula Rego, A Prospective Retrospective: Bodies, Visuality, Becoming, and Ana Gabriel Mercado's Paula Rego's Sabotage of Tradition: 'Visions' of Femininity have been used.

1.GİRİŞ

1935 doğumlu Portekizli figüratif ressam Paula Figueiroa Rego'nun çocukluk izlenimleri sanatçının kendi deyimiyle rezervini teşkil eder. Sanatçı, özgün anlatım dilini oluşturan bu birikimin on altı yaşına kadar şekillendiğini belirtmektedir. Rego'nun sözünü ettiği yaşam kesiti incelendiğinde António de Oliveira Salazar'ın diktatörlüğündeki Portekiz'in baskı altındaki toplumsal yaşamı ile yerel masal ve hikayelerin çokça anlatıldığı anneanne evinin hayal yüklü atmosferi ressamın hayatındaki en belirgin etkenler olarak karşımıza çıkar.

Salazar'ın diktatörlüğünde en çok ifade özgürlüğü ve kadınlar yara almıştır. Katı Katolik yapının hakim olduğu bu dönemde kadınlar; hem kilise, hem devlet, hem de eşleri tarafından ezilmişlerdir. Rego'nun resimlerinde kadınların feminist, politik bağlamlarda her zaman başrolde yer almalarının nedeni ressamın belleğindeki bu izlerdir. Ressamın 1998 yılında kuru pastel tekniğiyle yaptığı Kürtaj serisi, Portekiz'deki kadına yönelik ayrımcılığın ve cinsel temelli şiddetin yansımalarıdır. Söz konusu serilerde kadınlar, klinik şartlardan uzak koşullarda kürtaj olmanın sonucu olarak acı içerisinde resmedilmişlerdir ancak bu figürler izleyiciden merhamet ve anlayış beklemek yerine dini, politik nedenlerle oluşmuş toplumsal bir yarayı ifşa etmektedirler. Rego, zor koşullar altında dahi kadınların güçlü, dayanıklı ve cesur yapılarını sergileyerek ülkesinin ayıbına karşı kadınlarını kahramanlaştırmaktadır. Ressamın 1960'lı yıllardaki kolaj tekniğiyle yapılmış soyut çalışmaları ise diktatörlüğü, ırkçılığı ve köleliği ele almaktadır. Rego ülkesinin geçmişine ait bu gerçeklere yönelik eleştirel söylemini deforme olmuş, ucubeleşmiş karakterler üzerinden gerçekleştirmektedir. Ressamın kişisel geçmişiyle, ülkesinin toplumsal tarihiyle ilgili hesaplaşmalarını ya da eleştirel tavrını resimlerinde konu almasıyla ilgili ifadesi şöyledir:

En sevdiğim konular güç, tahakküm ve hiyerarşiden kaynaklanan oyunlar. Bunlar beni her zaman her şeyi alt üst ediyor ve yerleşik düzeni tersine çeviriyormuş gibi hissettiriyorlar. (Macedo,2008: 166-167).

Öte yandan anneanne ve dedeye emanet edilerek büyümenin ve tek çocuğa yöneltilen aşırı ilginin iyi ve kötü yanları sanatçıyı derinden etkilemiştir. Paula Rego çoğu röportajında itaatkar bir karakteri olduğunu, çocukluğunda ve ilerleyen yaşlarında korku duygusunu yoğun bir biçimde hissettiğini ifade etmektedir. Psikoterapist Lynda Woodfoffe’a göre (2018) Rego’nun sözünü ettiği bu ilk büyük korku, bir buçuk yaşındayken annesinin ve babasının çalışmak için İngiltere’ye gitmeleri nedeniyle yaşadığı terk edilme korkusudur; bu ana duygu sanatçının bütün resimlerine ‘karanlık’ etkisini verecek, kızgınlık, öç alma duyguları ile beraber temalarına yansıyacaktır.

Ressamın geçmiş, şimdi, gelecek zamana dair duyguları, düşünceleri ve hayalleri ile imge dünyasını besleyen çeşitli kaynaklar arasındaki çapraz hareketi resimlerinin iç içe geçmiş anlamlar ile örülü kurgusunu oluşturur. Paula Rego’nun resimleri soyuttan figüratife doğru değişmiştir. Güncel resimlerinde kendisine poz veren modelleri, kendi eliyle yaptığı bezden, kağıttan değişik karakterlerdeki figürleri ve kiraladığı dekorları canlı bir biçimde kurguladığı sahneleri resimlemektedir.

2. PAULA REGO’NUN ‘KIZ VE KÖPEK’ SERİSİ

Paula Rego’nun ‘Kız ve Köpek’ isimli serisi 1986-87 yıllarına aittir. Genellikle akrilik boya kullanılarak yapılmış seride, ifadeci bir renkçilik ve birkaç dekoratif öğe ile tanımlanan mekan anlayışı hakimdir. Resimlerde bir ya da iki genç kız tarafından bir köpeğin kaşıkla beslendiği, altının bezlendiği ya da köpeğe sakal traşı yapıldığı görülmektedir (Görüntü 1). Kız figürlerinin giyimlerinden, tokalarla süslü saçlarından 14-16 yaşlarında oldukları anlaşılmakla birlikte, yüzlerinde daha olgun hatta zaman zaman sinirli, gergin bir ifade görülmektedir. Köpek, şefkat ve bakım görmekle beraber zorlamaya, baskıya, gerginliğe de maruz kalmakta ve bu çelişik duyguların bir aradalığı resimlerden hissedilmektedir.

Görüntü 1: Rego, P (1935) Kız ve Köpek (Kağıt Üzerine Akrilik).Özel Koleksiyon,
<http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2016/contemporary-art-day-16021/lot.164.html> adresinden erişildi.

‘Kız ve Köpek’ serisini oluşturan resimler, Paula Rego’nun eşi Victor Willing’in MS hastalığının ilerlediği, ölümünden önceki iki yıllık süreçte üretilmiştir. Resimlerin konusu Willing’in hastalığı nedeniyle bakım görmesi ile ilgilidir. Ressam yaşadığı üzüntüyü ve bakım sürecinin zorluğunu çok büyük ölçüde örten, gerçek portrelere ya da gerçek mekanlara referans vermeyen, ergen kız çocuklarının ve bir köpeğin rol aldığı bir kurgu ortaya koymaktadır.

Rego'nun bu hem ketum hem de çocukça olarak nitelendirilebilecek ifade şekli sanatçının hikayeci resim dilinin en belirgin özelliklerinden biri olan metafor kullanımını yansıtmaktadır. Rego, metaforik anlatımını "resimlerimdeki bütün hayvanlar tanıdığım insanların yerine geçiyor, çok kişisel bir hikayeleri var" sözleriyle ifade etmektedir (Mülakat sesli dosya). Paula Rego birçok defa 'Kız ve Köpek' serisindeki köpek imgesinin eşi Victor Willing'in yerine geçtiğini belirtmiştir, resimlerdeki ergen kız figürleri ise ressamın kendisinin ya da Willing'in hemşiresi (ilerleyen yıllarda da Rego'nun en sık resimlediği modeli olacak) olan Lila Nunes'in yerine geçmektedir.

Rego'nun 1987 yılında yaptığı 'İki Kız ve Bir Köpek' isimli resimde biri köpeği koltuk altlarından tutup kaldıran diğeri köpeğin ayaklarından bir giysi geçiren iki kız figürü görülmektedir (Görüntü 2). Soldaki figür gözleri kapalı başını yere doğru eğerek, sağdaki figür ise dalgın gözlerle ilerisindeki bir noktaya bakarak o an orada olmaktan uzaklaşmış görünmektedir. Bu halleriyle hareketlerini artık düşünmeden ve hissetmeden (rutin, otomatik) yapan figürlerin yüzlerindeki ifade duygusal ya da fiziksel bir zorla(n)mayı, üzüntüyü, utancı yansıtmaktadır. Arkada kurnaz bakışlarıyla tilkiyi andıran bir hayvan ile çocuk yaştaki bir erkek figürü arasında bir başka hikaye geçmektedir; erkek figürü kaldırdığı elleri ve açık bacaklarıyla tilkiyi oradan uzaklaştırmak istemektedir. Zeminde bulunan çekiç, testi ve koparılmış bir çiçek resimsel kaygılar sebebiyle kompozisyona ilave edilmiş olabilirler. Öte yandan çekicin alegorik olarak sıkıntı ve zahmeti ifade ettiği, onarımı ve şiddeti çağrıştırdığı; beyaz papatyanın ise geleneksel olarak masumiyeti simgelediği göz önüne alındığında bu öğelerin yaşanılan sürecin zahmetli oluşunu, iyileştirme ile şiddeti aynı anda içeren doğasını ve kız figürlerinin masumiyetini simgeliyor oldukları düşünülebilir.

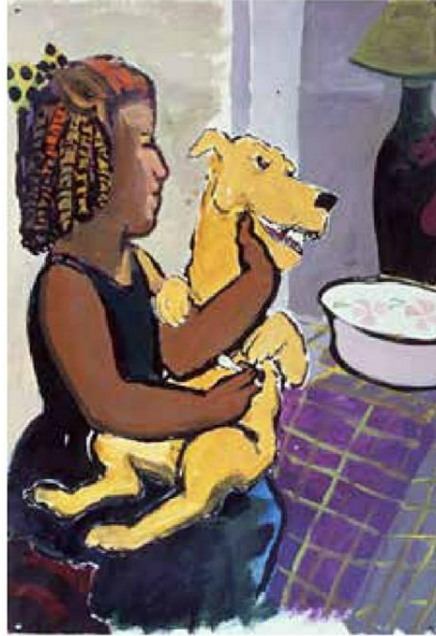
Görüntü 2: Rego,P(1935). İki Kız ve Bir Köpek (Tuval Destekli Kağıt Üzerine Akrilik). Özel Koleksiyon
<https://judeslondoneye.wordpress.com/2019/08/10/paula-rego-obedience-and-defiance/> adresinden erişildi

Rego bu resimde eşi Victor Willing'in hastalığı ile ilgili bir kesiti, ergen yaşlardaki iki kız ve bir köpek arasındaki oyuna benzer bir sahne ile metaforik olarak anlatırken, figürlerin mimiklerinden bakım sürecinin zorluğunu, bakılan kişiye karşı beslenen çelişik duyguları ve hastanın sorumluluğunu üstlenen kişi(ler)in içsel çatışmalarını yansıtmaktadır. Rego sahneyi ergen yaşlardaki kızların bakış açısından görmemizi istemiştir. Ressam, çocukluk ile yetişkinliği ve koruyucu, sadık bir hayvan olan köpek ile Victor Willing'i metafor yoluyla örtüştürmüştür. Dolayısıyla resim ressamın çocukluğu (çocukluğunu şekillendiren psikolojik, toplumsal ve tarihi koşullar), evliliği ve eşinin hastalığı ile ilgili belleğini ve duygularını metaforik ve bir anlatımla bir arada göstermektedir.

Metaforik anlatım burada, sanatçının, çok kişisel ve zor olan bir konuyu sanatçı duyarlılığı ile süzerek sanatsal bir ifadeye dönüştürürken aynı zamanda en sevdiği konular arasında saydığı 'güç, tahakküm ve hiyerarşiden kaynaklanan oyunlar'dan ödün vermemesinin bir aracı durumundadır. Manuel Lisboa'nın kitabında alıntılandığı Agustina Bessa-Luís'in yorumu resimlerde değişen güç dengelerini çok çarpıcı bir biçimde ortaya koymaktadır:

Kızlar köpekle çocukmuş gibi oynarlar. Onu yıkarlar, beslerler, bir erkekmiş gibi tıraş ederler. Köpek, hükmetmek için kulluk yoluyla kendisine hizmet ediyormuş gibi davrandıkları bir adamdır (Lisboa, 2019:54) .

'Kız ve Köpek' serisinde birçok kez, ilaç içirmek ya da beslemek için kucağındaki köpeğin başını koluyla sıkıştıran ya da ağzını açabilmek için köpeğin çenesine baskı yapan kız figürü resmedilmiştir (Görüntü 3). Bu sahneler Rego'nun ifadesiyle, bakım sürecinin şefkat ve agresyonu bir arada bulunduran atmosferini yansıtmaktadır. Paula Rego, insanın ne kadar severse sevsin hastalandığı için sevdiği kişiye kızgınlık beslediğini ama yine de ona bakmak istediğini, söylerken bakım gerektiren uzun hastalık süreçlerinde, çok karışık ve çelişik duygular yaşandığının altını çizmektedir (mülakat sesli dosya).

Görüntü 3: Rego,P(1935). Kız ve Bir Köpek (Kağıt Üzerine Akrilik). Özel Koleksiyon
<https://www.openbookpublishers.com/htmlreader/978-1-78374-756-6/ch1.xhtml>

Seriye ait 'Köpeğe Eteğini Kaldıran Kız' ve 'Tuzak' resimleri kız figürlerinin köpeğe yönelik bir cinselliği sergilemeleri sebebiyle dikkat çekicidir. Vera Fonseca 'Kız ve Köpek' serisindeki cinselliğin varlığını şöyle açıklamaktadır:

Rego'nun çocukları olacakları yetişkinleri zaten içeriyor; onlar geleneksel nitelikleri aktarmaktan uzaktırlar. Rego'nun ilgisi, tam da normal çocukluk imajlarının altında yatan baştan çıkarma ve kötü niyetin izlerini keşfetmeye dayanır (Fonseca,1995: 197).

'Tuzak' isimli resimde köpeğine doğru eğilirken elleriyle onu ön ayaklarından kavrayan bir kız çocuğu görülmektedir (Görüntü 4). Kızın köpeğine dönük yüzü, ona çok yakından bakan gözleri ve bir şeyler söyleyecek gibi duran ağzı karşısında köpek başını boşluğa doğru çevirmiş ve kuyruğunu kısmaktadır. Bejli beyazlı bir gökyüzü ile bej bir zeminden oluşan kumsalda ön planda ters dönmüş bir yengeç, bir atlı araba, yerde ve kızın saçlarında küçük çiçekler görülmektedir. Rego'nun 1987 yılının Mayıs ayında yazdığı bir mektupta 'Tuzak' isimli resminden bahsetmektedir, ressamın ifadesine göre 'Tuzak' kız ve köpek arasında olup bitenlerle ilgilidir. Resimde kız köpeğe çok odaklanmış

olduğu için aralarında korkunç bir şeyler belirmektedir. Figürün yukarıya doğru kabaran ve salyangoz kabuğuna benzeyen eteği sırların sakladığı bir yapıdır. Ön plandaki kıpırtısız yengeç karaya vurmuş ve cansızdır. Resimdeki sepya renkler, sessiz bir atmosfer yaratmaktadır.

Görüntü 4: Rego,P(1935). Tuzak,(Tuvalle Marufle Kağıt Üzerine Akrilik). Özel Koleksiyon

<http://visualarts.britishcouncil.org/exhibitions/exhibition/reality-modern-contemporary-british-painting-2014/object/snare-rego-1987-p5485>

Rego'nun 1987 yılına ait mektubundaki ifadesinde belirttiği gibi 'Tuzak' ressamın kendisi ile Victor Willing arasındaki ilişkiyi metafor yoluyla ifade etmektedir. Kız, köpekle kötü bir oyun oynamaktadır. Kız figürünün mimikleri alaycı bir tavrı akla getirirken, hareketi ve kabarık eteği cinselliği çağrıştırmaktadır. Ressamın sırlar saklıyor dediği eteğin, köpeğin bilmediği bu kötü oyunun bir parçasını simgelediği düşünülebilir. Maria Manuel Lisboa (2019:74), Batı resminde gücü, gençliği, cinselliği ve muzaffer olanı temsil eden atın bu küçültülüp, evcilleştirililerek boş bir arabaya koşulmasının atın çağrışımlardan kasten uzaklaştırılması anlamına geldiğini belirtmektedir. Bu durumda 'Tuzak' resminde iki boyutlu bir cinsellikten söz edilebilir; karşılıksız kalan cinsel arzunun ifadesi ve yer değiştiren cinsel üstünlük.

'Kız ve Köpek' serisinde Rego'nun özgün sarsıcı tavrı, metaforik ve çok katmanlı bir ifade ile izleyiciye aynı anda hem öz yaşam öyküsünden bir kesiti örtülü bir ifadeyle yansıtırken hem de çocukların masumiyetini, yetişkinlerin çocukların üzerlerindeki rollerini ve de kadın ile erkek arasındaki üstünlük ilişkilerini sorgulatmaktadır.

'Kız ve Köpek' serisinden önce 'Kırmızı Maymun' (1981-82) , 'Tavşan ve Küçük Kız'(1982), 'Opera' (1983), 'İşçi Duvarları' (1984) , 'Vivian Kızlar' (1984) serileri de Rego'nun çeşitli hayvan imgelerine metaforik anlatım içinde yer verdiği resimleridir. Ressamın hayvanlara belirgin biçimde yer verdiği ilk resim serisi olarak düşünebileceğimiz 'Kırmızı Maymun' serisi, Willing'in çocukluğuna ait, maymun, ayı ve tek kulaklı köpekten ibaret oyuncak tiyatrosundan esinlenilerek oluşturulmuştur (Görüntü 5).

Görüntü 5: Rego,P (1935). *Kırmızı Maymun Eşine Vuruyor* (Kağıt Üzerine Akrilik). Özel Koleksiyon
<https://paularegolisbonconference2015.wordpress.com/sobre/ adresinden erişildi.>

Oyuncak tiyatrodaki karakterlere bir kadın ve çeşitli hayvanların eklendiği bu serinin konuları Rego’nun günlük yaşamıdır. Rego ‘Kırmızı Maymun’ serisini “O güne kadar yaptığım resimler içerisinde kişisel hikayeme en yakın olanı” şeklinde ifade etmektedir (McEwen,1997:105). ‘Kırmızı Maymun’ serisinde hikayenin hayvanlar üzerinden aktarılması için kullanılan metaforun yanı sıra metamorfoz kullanıldığı da görülmektedir.

Rego, erken dönem çalışmalarını kapsayan kolaj, soyut ve desen resimleri için “Bütün işlerim metamorfozla ilgili. Metamorfoz resmimin gerçek fiziksel yapımında, çalışmamın deneme yanılmasında vardır” ifadesini kullanmaktadır (McEwen,1997:111). Sanatçının modelden çalışmasıyla beraber metamorfoz anlayışı figürün gerçekçi anatomisinin sınırlarını zorlayacak, kendini jest ve mimiklerde ifade edecektir.

3. PAULA REGO’NUN ‘KÖPEK KADINLAR’ SERİSİ

Paula Rego’nun 1994 yılına ait 'Köpek Kadınlar' isimli resim serisi kuru pastel ile yapılmış on iki resimden oluşmaktadır. 'Kız ve Köpek' resimleri göz önünde bulundurulduğunda bu seride natüralist renkler ve boş bir mekan anlayışı tercih edilmiştir. 'Kız ve Köpek' serisinin mekanından farklı olarak 'Köpek Kadınlar'ın mekanı ıssızdır. Söz konusu seride kadınlar bir köpeğin doğal yaşamında aldığı kendini yalama, yemek bekleme, uluma vb. hallerde görülmektedirler. 'Kız ve Köpek' resimlerinden farklı olarak Rego 'Köpek Kadınlar'ı modelden bakarak çizmiştir. Serideki figürlerin hemen hemen hepsi ressamın uzun yıllardır birlikte çalıştığı modeli Lila Nunes’tir, yalnızca ‘Gelin’ ve ‘Güve’ resimlerinde ressam kızı Victoria Willing’i model almıştır. Lila Nunes esasen Victor Willing’in hemşiresidir ancak Rego’nun Nunes ile ilişkisi zaman içerisinde kendisini Lila’nın bedeninde göreceği ve göstereceği bir boyuta taşınmıştır. Rego Lila Nunes’in 'Köpek Kadınlar' daki rolünü de kastederek, “Kendi portremi yapmak yerine onun resmini çizdim, o benim gençliğim” ifadesini kullanmaktadır (mülakat sesli dosya).

‘Köpek Kadınlar’ esasen Paula Rego’nun, eşi Victor Willing’e duyduğu sevgi, onunla olan yakın ilişkisi, Willing’in yokluğundaki hisleri ve kendi ifadesiyle “bir erkek ile kadın arasındaki günlük olaylar” ile ilgilidir, örneğin serinin 1994 yılına ait ‘Uyuyan’(Görüntü 6) isimli resmi ressamın deyişiyle bir aşk hikayesidir (mülakat sesli dosya).

Görüntü 6: Rego,P(1935). Uyuyan Tuval Üzerine Pastel). Özel Koleksiyon
<https://tr.pinterest.com/pin/334462709806067046/> adresinden erişildi.

Resimde kahverengi tonlarının hakim olduğu bir mekanda, sağ yanına yatmış, kollarını ve dizlerini kırdığı bacaklarını uzatmış mavi elbiseli bir kadın görülmektedir. Kadının belinden itibaren siyah bir erkek ceketi üzerinde uyumaktadır, ayaklarının arkasında bir tabak içerisinde az bir yemek görülmektedir. Rego bu resmi, 'kadın kocasını özlüyor', cümlesiyle özetlemektedir (mülakat sesli dosya). Ressam, eşi Victor Willing'e duyduğu özlemi, bir köpeğin sahibinin yokluğunda kıyafetlerinin üzerinde yatma güdüsünü insana aktarma yolu ile ifade etmektedir.

'Köpek Kadınlar' serisinde sanatçı hayvanlara özgü davranışları kadın bedenleri üzerinde göstermektedir, ancak kadın ile köpek varoluşu arasındaki bu alışveriş tek taraflı değildir, bir köpeğin sahibine duyduğu (ve insanlarla ortak olarak hissettiği) sevgi ve sadakat duygularının yanı sıra kendi doğasına özgü hayvani denebilecek bütün sezgi, duygu ve tutumları da kadına aktarmaktadır. Resimlerde gördüğümüz kadın figürleri bu ikili alışverişten doğan yapıyı barındıran çoğu resimde zemin ile ilişkisini kolları ve bacakları ile kuran yani dört ayaklı hale gelen, baldırları şişmiş, uluyan, kendilerini yalayan kısaca metamorfozun etkisindeki figürlerdir.

Bu etkiyi en iyi ifade eden resimlerden biri 1994 yılına ait 'Köpek Kadın' isimli resimdir (Görüntü 7). Resimde mekanın kuru pastel ile oluşturulan dokulu yapısı önündeki figürün hayvansı yanını destekleyen, şiddet ve tekinsiz çağrışımına açık, betimlemeden uzak, karanlık bir mekandır.

Görüntü 7: Rego,P(1935). Köpek Kadın (Tuval Üzerine Pastel),Özel Koleksiyon
<https://www.wikiart.org/en/paula-rego/dog-woman-1994> adresinden erişildi

Model Lila Nunes, kendi anatomik yapısını da zorlayan bir pozda durmaktadır; sağ bacağı dizini çok zorlayacak biçimde katlanırken hem rakursiden hem de hayvanî et-kas vurgusundan dolayı, abartılı derecede şişirilmiş başının büyüklüğünü geride bırakmıştır. Belinden öne katlanan gövdesinin ucundaki başı omurgasına ters bir hareketle yukarı bakmaya çalışırken çenesi de boynuna ters bir hareketle bir köpeğin yutar ya da havlar arası hareketini almıştır. Avuçlarından destek alarak bedeninin geri iter gibi duran kolları sanki bir ileri atılmanın ya da eşelemenin öncesini göstermektedir. İnsan anatomisinin doğal yapısını zorlayan bu poz içinde bütünlüğünü koruyan ve mimikleriyle insan için tanımlı ya da alışılmış ifadelerden uzaklaşan figür metamorfozun etkisinde ve bir köpeğin varoluşuna (yavaş yavaş) yerleşmektedir. Fonseca Paula Rego'nun figürlerinin metamorfozunu şu şekilde ifade etmektedir:

Bu durumda, hayvanların artık bir metafor sağlamadığını iddia ediyorum; bunun yerine metamorfozu başlatırlar. Bu, kadının vücut organlarının belirli meşru işlevlere gönderilmesinden feragat ettiği (veya bundan vazgeçtiği) anlamına gelir. Vücudu, öznelliğinin maddi köklerini genişleten ve yoğunlaştıran bir mutasyon sürecine girer. Uzunlar, işlevsel modda çalışmayı durdurur ve özgürleşmiş bir öfke ve arzunun tezahürleri haline gelir (Fonseca, 2019:207).

Esasen biyoloji bilimine ait olan metamorfoz kavramı, hayvanların doğumlarından bir süre sonra geçirdikleri fiziksel değişimi ifade eder. Metamorfoz sonucunda organizmanın ayak sayısı, yeme, nefes alma şekilleri gibi vücut planları farklılaşabilir. Hormonların başlattığı bu değişim hücrenin işleyişinden davranışla ilgili durumlara kadar çeşitlilik gösterebilir.

Metamorfozun sanat alanındaki yaygın kullanımı biçim değiştirmeyi kapsar örneğin mitolojik hikayelerde geçen hayvan-insan arası karakterler resimlerde her iki canlıya ait bedensel özellikleri bir bütün olarak sergilerler.

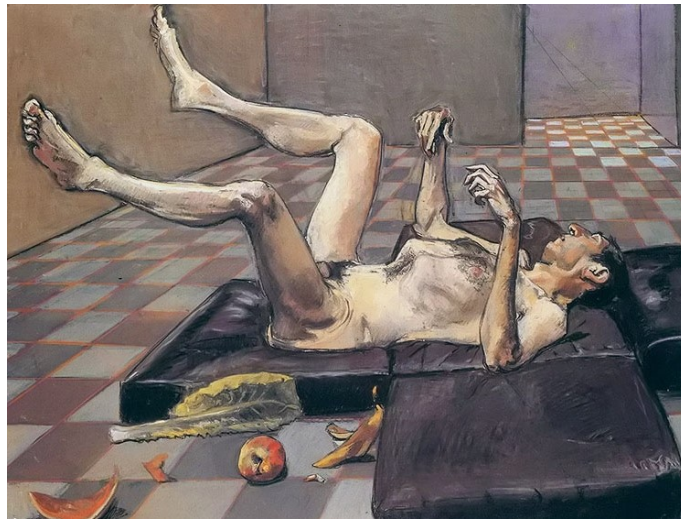
Paula Rego için metamorfoz soyutlama derecesinde baskın veya ölçülü ve figüratif bir dildir. Hikayeler, masallar ya da rüyalar gibi gerçeküstü öğeleri içeren her konu sanatçı için metamorfoz sahasıdır. Köpek Kadınlar serisi bu anlamda sanatçının metamorfoz sahasında özel bir yere sahiptir. Özünde kişisel bir konudan hareketle oluşturulan seri, sanatçının çok anlamlı resim dilinin bir sonucu olarak, aynı zamanda sarsıcı bir toplumsal bir eleştiriyi ifade etmektedir. Metamorfik Köpek Kadınlar, Paula Rego için Willing'in yokluğunda evde, atölyede ve erkek egemen sanat dünyasında yalnız bir kadın ressam olmanın yarattığı anksiyeteden kaçış anlamına gelebilir aynı zamanda kendini beğendirmeye, arzu ya da güdülerini baskılama, topluma ayak uydurma çabasında olmayan Köpek Kadınlar toplumsal veya dini bir eleştirinin ifadesi olabilirler. Her durumda metamorfoz sanatçının resimleri oluştururken bağlı kaldığı düşünce veya duygularla kavram olarak örtüşmektedir, resimsel olarak ise ifadeyi tamamlamaktadır.

Türkçeye 'Ninniler' olarak çevirebileceğimiz 'Nursery Rhymes' ressamın metamorfozu yoğun biçimde kullandığı en bilinen serilerinden biridir. Bu seride Rego'nun Batı resim geleneğindeki, iki canlıya ait bedensel veya ruhsal özellikleri bir arada gösterme anlayışını benimsediği görülür (Görüntü 8).

Görüntü 8: Rego,P(1935). Küçük Bayan Muffet (Gravür ve Aquatintl),Casa Das Historias, Cascais.
<http://www.casadashistoriaspaularego.com/en/collection/engraving.aspx> adresinden erişildi

'Köpek Kadınlar' serisinin Rego'nun iki uç metamorfoz anlayışının ortalarında yer aldığı düşünülebilir, metamorfoz ressamın modelden bakarak çalıştığı figürlerinin sınırlarını biraz zorlar, daha çok figürlerin mimiklerine yansır. Fonseca'nın (2019:208) 'hibrit' olarak nitelendirdiği bu görselleştirme biçimi insan bedenine hapsolmuş bir hayvanın insan bedeninin sınırlarını zorlamasına benzetilebilir. Rego'nun Kafka'nın ünlü karakteri Gregor Samsa yorumu 'Kafka'dan Sonra Başkalaşım' sanatçının figüratif ve ölçülü metamorfoz anlayışını ortaya koymaktadır (Görüntü 9).

Görüntü 9: Rego,P(1935).Kafkadan Sonra Dönüşüm (Aliminyuma Marufle Kağıt Üzeri Pastel). Kistefos- Museet, Jevnaker Norway.
<https://www.kistefosmuseum.com/> adresinden erişildi

Resimdeki erkek figürü bir böceğin ters dönmüş, kolları ve bacakları havadaki haline benzer şekilde sırtı üstü yatmış dizlerinden kırılan bacaklarını ve dirseklerinden kırılan kollarını (ressamın atölyede ipe bağlayarak) havada tuttuğu bir pozda gösterilmektedir. Resimde, iki canlının duruşları arasındaki benzerliğin kurulması ve böceğin mevcut halinin yarattığı şaşkınlık ile çaresizliğin figürün mimiklerine yansıtılmasının yanı sıra başkalaşım mekan anlayışı ile de desteklenmektedir. Odanın bir böceği yutar gibi duran derinliği ve insana referans veren detaylardan yoksunluğu, gördüğümüz figürün Fonseca'nın deyimiyle "hibrit" doğasını desteklemektedir (Fonseca, 2019:209).

'Köpek Kadınlar'ın Rego'nun Gregor Samsa karakteri ile paylaştığı bir diğer benzerlik de her iki durumda da metamorfozun bir tür kaçış sebebiyle gerçekleşmesidir. Fonseca, Gregor Samsa'nın bürokrasi ve baskıdan kaçmak için böceğe dönüştüğünden bahsetmektedir (Fonseca, 2019:208). 'Köpek Kadınlar' için ise metamorfoz bir tür baş etme biçimidir.

Seri için tipik diyebileceğimiz 'Ulumak' (Görüntü 10), 'Kötü Köpek' ve 'Leşçiler' resimlerinde görülen köpeğe özgü güdülerin etkisindeki ve sistemsiz, bedensel değişimler gösteren 'Köpek Kadınlar' sahiplerinin yokluğunun doğurduğu duygusal ve yaşamsal sonuçlarla baş etmeye çalışmaktadırlar. Resimlerdeki figürler sahiplerinin yokluğu ve evi referans veren mekanlardan uzak olmaları nedeniyle evcil olma özelliklerini yitirmişlerdir.

Ana Gabriela Macedo, serideki 'Köpek Kadın', 'Kötü Köpek', 'Leşçiler', 'Havlamak' (Görüntü10) isimli resimlerdeki figürler için şu ifadeyi kullanmaktadır:

Esasen, bu serideki görüntüler, farklı düzeylerde güçlü bir şekilde aşırıdır. Hem dişi hem de hayvan olarak insanlığın eşikteki temsilcileridirler, kendini savunma ve saldırı, korku, açlık, yalnızlık veya sefalet gibi temel içgüdüler ile yüce duygular, arasındaki gerilimi gösterirler; aynı anda mutlak bir iğrenme ve aşırı umutsuzluk içinde yaşarlar (Macedo,2008:167).

Görüntü 10: Rego,P(1935). Ulumak (Tuval Üzerine Pastel). Özel Koleksiyon

<http://www.artnet.com/artists/paula-rego/baying-ie3wl18LWVgrwbi2FqzjuA2> adresinden erişildi

Rego'nun köpek kadınları için aykırılık, aşırılık, içlerinden geldiği gibi olma, her koşulda hayatta kalma ve içlerindeki hayvanı tanıma yaşamlarının belirli bir noktasına geldiklerinde bilinçli olarak yapılmış (ve unutulmuş) bir seçimdir, bir baş etme biçimidir. Aynı zamanda onlar sıcak bir yuva olmaktan, ıssız bir yer olmaya giden mekanlarında sahiplerini özleyen sahipsizlerdir. Seriyi, herhangi bir akıl hastalığı nedeniyle köpek gibi davranan bireylerin portreleri olmaktan öteye taşıyan Rego'nun 'Köpek Kadınlar'a yüklediği bu özellikleridir.

4. ÖNERİLER VE SONUÇ

Paula Rego'nun resimleri iki ana kaynaktan beslenmektedir; bunlardan birincisi ressamın çocukluğudur diğeri ise Salazar diktatörlüğündeki Portekiz'in baskıcı atmosferidir. Psikolojik ve toplumsal olarak da nitelendirilebilecek bu kaynaklar ressamın anlatım dili kapsamında iç içe geçebilir, güncel yaşam deneyimleriyle harmanlanabilir. Bu inceleme ağırlıklı olarak ressamın öz yaşam öyküsüyle ilgili iki resim serisini ele alması sebebiyle ressamı besleyen psikolojik kaynaklarla ilgilidir, dolayısıyla bu doğrultuda yapılabilecek açılımları da saklı tutmaktadır. Ressamın 'Ninniler' olarak çevirebileceğimiz 'Nursery Rhymes' serisi başta olmak üzere, 'Kız ve Köpek' ve 'Köpek Kadınlar' serileri psikoloji ve sanat tarihi alanlarının ortak katkılarıyla ve psikoloji, ifade dili ve resimsel biçimler arasındaki ilişkilerin aydınlatılmasını amaçlayan bir perspektifle yeniden değerlendirilebilir.

Paula Rego, Victor Willing ile ilişkisini konu aldığı 'Kız ve Köpek' ve 'Köpek Kadınlar' isimli resim serilerinde ilk bakışta köpek ile insan arasındaki evcil, aidiyete dayalı, doğasında itaat, karşı koyma, sevgi, sadakat ve aynı zamanda hayvanî duyguları barındıran bir ilişkiden yola çıkmaktadır.

Ressam 'Kız ve Köpek' serisinde kız çocuklarının ve bir köpeğin rol aldığı, oyunu anımsatan bir kurgu ile metaforik bir anlatım tercih etmiştir. Kız çocukları kendi yetişkin halleri (genel anlamda yetişkin birey, özel olarak Paula Rego veya Lila Nunes) ile köpek imgesi ise Victor Willing ile özdeşleştirilmiştir. Kurgunun ardındaki konu Willing'in hastalığı nedeniyle bakım görmesidir. Traş edilen köpek, (özellikle, 'Tuzak', 'Köpeğe Eteğini Kaldıran Kız' resimlerinde belirgin olarak karşılaştığımız) cinsel çağrışımlar, ilk anda konuyla bağlantıları kurulamayan objeler (yengeç, atlı araba, çekiç), gergin atmosfer ve köpek bakılıyor mu yoksa hırpalanıyor mu şüphesi kurgunun perdesini aralayan ve bizi Rego'nun dünyasına götüren ipuçlarıdır. Paula Rego'nun metaforik anlatımı burada, çok kişisel ve anlatılması zor bir konuyu sanatçı duyarlılığı ile süzgeçten geçirerek sanatsal bir ifadeye dönüştürürken sanatçının sürekli işlediği konuları 'satır arasında' yinelemenin, bir başka deyişle resimlerindeki çok katmanlı anlam yapısını oluşturabilmenin bir aracı olmaktadır.

'Kız ve Köpek' serisi ilk önce Rego için eşinin ağır hastalığı ve fiziksel olarak giderek güçsüzleştiği bir süreçte yaşadığı psikolojik zorlukları, içsel çatışmaları ve evliliği (kendisinden daha tecrübeli bir ressam ile evlenmenin iyi ve kötü sonuçlarını da kapsayabilir) ilgili hesaplaşmaları ifade etmektedir. Rego'nun çok katmanlı anlatım dili düşünüldüğünde bu kişisel anlam çerçevesi kadın erkek arasındaki güç dengelerini, bu dengeleri şekillendiren toplumsal değerleri ya da bu dengeleri yaralayan Estado Novo dönemini eleştiren, bunlardan öç alan bir genişliğe kadar esnetilebilir. Ancak sanatçının farklı zamanlardaki konuşmalarında daima söz konusu serinin konusunun Vic ile ilgili olduğunu söylemesi çerçevenin sınırlarını belirlemektedir.

Resimlerdeki kız figürlerinin yaşları ile Rego'nun kendi deyimiyle rezervini şekillendiren yaşamının ilk 16 yılının örtüşmesi bir tesadüften öte ressamın sahneyi o yaşlardaki kız çocuklarının gözünden görmemizi istemesiyle ilgilidir. Rego'nun hayvanlarla beraber insanlara yer verdiği metaforik anlatımının kökenleri sanatçının çocukluğunda büyük rol oynayan hikaye, masal, ninni gibi kaynaklara dayandırılabilir, ayrıca ressam edebiyat, tiyatro ve sinemadan esinlenmeyi sürdürmektedir. Sanatçının biyografisi incelendiğinde karşılaşılan ayrılık anksiyetesi ve depresyon; geçmişe dönük hesaplaşmaları, yüzleşmeleri doğrudan değil de metafor yoluyla yapmak

yönünde bir eğilimi bilinçsizce sahiplenmesine neden olmuş olabilir ancak bu daha çok psikoloji biliminin aydınlatacağı bir konudur.

'Köpek Kadınlar' serisi Rego'nun köpek ve sahibi arasındaki ilişkiyi kavraması için izleyiciden daha dikkatli bakmayı ve ressamın resim diline hakim olmayı talep eder. 'Kız ve Köpek' serisinde tehdit edici taraf olan sahip bu seride yokluğuyla bir tehdit oluşturmakta çünkü köpeğin hayvanî yanını ortaya çıkarmaktadır.

Ressam, 'Köpek Kadınlar' serisinde yetişkin kadınların rol aldığı, bu defa da acayip, tekinsiz bir oyunu anımsatan bir anlatım tercih etmiştir. Resimlerde Rego eşi Victor Willing'in yokluğunda yaşamış oldukları ilişkiyi ve şu andaki kendini ele almaktadır. Ressam eşinin yokluğunu resimlerde görünmeyen bir kişinin, sahibin, bir erkeğin varlığı (ya da yokluğu) ile ima etmektedir. Bir köpeğin günlük yaşamında aldığı duruşları, yaptığı hareketleri sergileyen kadın figürlerinin 'acayip halleri' izleyiciyi ressamın dünyasına götüren ipuçlarıdır. 'Köpek Kadınlar'ın durumunda bir köpekle kadının arasındaki öz alışverişi iki varlık arasındaki sınırları eritmiş sonuçta kadının bedenine hapsolmuş bir köpek ortaya çıkmıştır. Rego söz konusu seride, ıssız, insansızlaştırılmış mekan anlayışı ile desteklediği, görsel olarak ölçülü ve insan figürünün baskın olduğu bir metamorfoz anlayışı kullanmaktadır. Köpek Kadınlar'daki kadın figürleri için metamorfoz bir kaçış yolu, bir baş etme biçimidir. Sanatçı için ise metamorfoz görsel olarak tamlayıcı bir dil ve de sarsıcı bir eleştiri ifadesidir.

'Köpek Kadınlar' serisinde Rego önce eşinin yokluğundaki kendisini bir köpeğin bakış açısıyla ve "benim gençliğim" dediği modelinin bedeniyle ifade etmektedir. Rego'nun çok katmanlı anlatım dili tekrar göz önüne alındığında bu kişisel anlam, kendini şekillendiren her türlü norma karşı çıkan ve bu normlarla mücadele eden kadın konusuna kadar genişletilebilir. Rego kendine özgü, ölçülü ve de sarsıcı metamorfoz dili ile izleyiciyi (resimlerindeki insan ile hayvan arasında kalan figürleri gibi) belirsiz bir aralıkta tutarken söyleyeceklerini söylemektedir.

Kaynakça

Fonseca, V (2012).Paula Rego, A Prospective Retrospective: Bodies, Visuality, Becoming.21 Eylül tarihinde

<https://www.dspace.library.uu.nl/bitstream/1874/253591/1/fonseca.pdf> adresinden erişildi.

Gracie, C. (Mülakat yapan) & Rego, P.(Mülakat yapılan) (2010). The Internet Archive

21 Eylül tarihinde <https://www.bbc.co.uk/programmes/p00b40x3> adresinden erişildi.

Lampert, C. (Mülakat yapan) & Rego, P. (Mülakat yapılan) (2017).Web of Stories- Life Stories of Remarkable People

22 Eylül tarihinde https://www.youtube.com/watch?v=vsBPrqEQ7BA&list=PLVV0r6CmEsFzU-0a0MJd4-el6tixW5r4F&ab_channel=WebofStories-LifeStoriesofRemarkablePeople adresinden erişildi

Macedo, A.(2008).Paula Rego's Sabotage of Tradition: 'Visions' of Femininity. Luso-Brazilian Review, Vol 45, No 1.22 Eylül 2020 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/30219063> adresinden erişildi.

Mc Ewen,J.(1997). Paula Rego. London:Phaidon Press Limited.

Manuel Lisboa, M.(2019). Essays on Paula Rego:Smile When You Think about Hell.15 Eylül 2020 tarihinde <https://www.library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/24602/9781783747580.pdf?sequence:1> adresinden erişildi.

Tusa,C. (Mülakat yapan) & Rego, P. (Mülakat yapılan) (2001). John Tusa Interviews

21 Eylül tarihinde <https://www.bbc.co.uk/sounds/play/p00nc49f> adresinden erişildi.

Woodroffe, L.(2018).Paula rego: A Mirror on Women in Portugal, Vol 10, No 2. 15 Eylül 2020 tarihinde <https://www.contemporarypsychotherapy.org/vol-10-no-2-winter-2019/paula-rego-a-mirror-onwomen-in-portugal-1930-2000/>